

Wjazd kawalerii na Rynek Staromiejski, koncert pieśni ułańskich, pokaz musztry Błękitnej Armii gen. Hallera, bicie monet i szkolenie żołnierzy. To tylko kilka atrakcji, które będzie można zobaczyć podczas obchodów 94. rocznicy powrotu Torunia do wolnej Polski.

Podczas uroczystości odbędzie się symboliczne przekazanie władzy przez niemieckie władze miasta i samorząd miejski – nadburmistrza Arnolda Hasse i burmistrza Stachowitza – władzom polskim reprezentowanym przez płk. Skrzyńskiego i komisarycznego burmistrza miasta Ottona Steinborna. Inscenizację wykona Agencji Widowisk Historycznych „Arkona”.

18 stycznia 1920 roku Toruń po ponad stu latach wrócił do wolnej Polski. Przez uroczyście przybrane miasto przejechał Generał Haller ze swoją świtą trasą od Dworca Miejskiego przez ul. Warszawską, plac i ulicę św. Katarzyny, Rynek Nowomiejski, ul. Królowej Jadwigi, Szeroką na Rynek Staromiejski. Z balkonu Ratusza powiedział do torunian: „Serdeczne dzięki wam od wojska polskiego za świetne powitanie, które wskazuje, że tu była, jest i będzie tylko Polska, że jesteście gotowi do spełnienia wszystkich obowiązków narodowych i do ofiar dla dobra odrodzonej Polski”.

Program uroczystości

PIĄTEK, 17 STYCZNIA

- **11:00** złożenie kwiatów na grobie Ottona Steinborna na cmentarzu przy ul. Gałczyńskiego
- **11:20** złożenie kwiatów pod pomnikiem Stefana Łaszewskiego przy Collegium Maius
- **11:40** złożenie kwiatów pod pomnikiem gen. Józefa Hallera
- **19:00** koncert Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej z okazji 94. rocznicy powrotu Torunia do Wolnej Polski pod patronatem Prezydenta Miasta Torunia Michała Zaleskiego Dworze Artusa - *koncert biletowany*

SOBOTA, 18 STYCZNIA

- **12:00-17:00** Halleriada na Rynku Staromiejskim
- **12:00** powitanie uczestników, wjazd kawalerii na Rynek Staromiejski, darmowe bicie pamiątkowej monety upamiętniającej wjazd gen. Hallera do Torunia, otwarcie punktu rekrutacyjnego do Błękitnej Armii- punkt rekrutacyjny działa do końca Halleriady
- **12:20** koncert pieśni ułańskich w wykonaniu Jeździeckiego Klubu Sportowego im. Pomorskiej Brygady Kawalerii z Grubna
- **12:45** pokaz musztry Błękitnej Armii
- **13:00** przejażdżki konno oraz na przodku armatki (darmowe)
- **13:45** inscenizacja opowiadająca o umacnianiu polskiej, wschodniej granicy w 1920 roku w wykonaniu Jeździeckiego Klubu Sportowego im. Pomorskiej Brygady Kawalerii z Grubna, scenariusz i narracja- Jerzy Hanisz
- **14:30** przekazanie władzy przez niemieckie władze miasta i samorząd miejski - nadburmistrza Arnolda Hasse i burmistrza Stachowitza w otoczeniu 2-4 żołnierzy w mundurach pruskich - władzom polskim reprezentowanym przez płk. Skrzyńskiego i komisarycznego burmistrza miasta Ottona Steinborna w wykonaniu Agencji Widowisk „Arkona”
- **15:00 uroczystość na Rynku Staromiejskim (pomiędzy Ratuszem a Dworem Artusa):**
 - uroczysty wjazd na Rynek Staromiejski oddziału gen. Hallera
 - meldunek wojskowy,
 - odegranie hymnu oraz podniesienie flagi państwowej,
 - przemówienie Prezydenta Miasta Torunia
 - wręczenie nagród laureatom konkursu plastycznego
 - salut honorowy z armatki

- pieśń reprezentacyjna Wojska Polskiego
- koncert chóru Astrolabium z balkonów Dworu Artusa
- **15:40** przejażdżki konno oraz na przodku armatki, wspólne zdjęcia z ułanami
- **16:00** pokaz musztry Błękitnej Armii, bicie monet, szkolenie żołnierzy
- **17:00** zakończenie

Z kart historii

18 STYCZNIA 1920 r.

Wojska niemieckie od godz. 8.00 zaczynają opuszczać Toruń. Maszerują przez ul. Chełmińską, oddając cześć poległym żołnierzom pod stojącym wówczas na placu Teatralnym pomnikiem wojny 1870-1871 r. Nie dochodzi do żadnych zamieszek między ewakuującym się wojskiem a ludnością cywilną. Toruń zostaje udekorowany i przygotowywany do przyjęcia jednostek wojska polskiego dopiero po wyjściu niemieckich wojsk. Zostają zbudowane 32 bramy triumfalne, ozdobione m.in. znakami cechów i towarzystw miejskich. Główne wejście do ratusza udekorowano wielką chorągwią z herbem Torunia. Za prace te odpowiadał specjalnie powołany komitet, a pieniądze na pokrycie wydatków związanych z dekoracjami pochodziły z dobrowolnych ofiar torunian. Zgodnie z planami przyjęciem polskich żołnierzy miał zająć się Polski Czerwony Krzyż. Jednostki wojska polskiego miały wkroczyć do Torunia o godz. 12.30, weszły jednak ok. godz. 15.00. Już o godz. 12.00 na lewym brzegu Wisły oddano trzy salwy armatnie, sygnalizujące rozpoczęcie przejmowania Torunia przez wojsko polskie. Przez most kolejowy docierają do Dworca Miejskiego dwa pociągi pancerne: "Wilk" i "Boruta". Jako pierwsza wkroczyła do miasta, idąc od strony Inowrocławia, Dywizja Pomorska dowodzona przez płk. Stanisława Skrzyńskiego. Jednostka zatrzymała się na Podgórzu, krótkie powitanie odbyło się na kolejowym Dworcu Głównym, tam też znajdowała się tymczasowa kwatera

dowództwa. Jednocześnie od strony Lubicza wmaszerowała do Torunia część II Dywizji Strzelców. Pojawiła się także jednostka ułanów krechowieckich i konna kapela ułanów gnieźnieńskich. W sumie Toruń przyjął 24 tys. polskich żołnierzy, choć pierwotnie planowano kwaterunek dla 12 tys. Powitanie wojska, płk. Skrzyńskiego, prezentacja Straży Ludowej i weteranów powstania styczniowego nastąpiło na placu przez Dworcem Miejskim, który dla upamiętnienia historycznego dnia nosi obecnie nazwę 18 stycznia (dziś znajdują się tutaj stanowiska autobusowe). Uroczystość powitania miała dostojną oprawę - plac otoczony został przez szpaler przedstawicieli toruńskich organizacji i stowarzyszeń oraz mieszkańców, przemówienie powitalne wygłosił prezes Polskiej Rady Ludowej i komisaryczny prezydent Torunia Otton Steinborn, żołnierze zostali pobłogosławieni przez najstarszego toruńskiego kapłana ks. Stanisława Pełkę, potem na placu przy kościele garnizonowym odbyła się parada części wojsk polskich. Zgromadziły się one potem na Rynku Staromiejskim. Program tego dnia przewidywał bowiem oficjalne przekazanie przez nadburmistrza Arnolda Hassego władzy nad miastem Polakom. Akt przekazania kluczy do miasta odbył się w Ratuszu Staromiejskim. Dlatego po wojskowej defiladzie, ok. godz. 16.30 płk Stanisław Skrzyński, prezydent Torunia Otton Steinborn oraz grupa polskich urzędników przejechali do Ratusza, gdzie oczekiwali na nich od kilku godzin członkowie niemieckich władz Torunia. Władza przejęta przez polskiego pułkownika została następnie przekazana w ręce prezydenta Torunia O. Steinborna. Płk Skrzyński miał powiedzieć, że "Toruń pozostanie w polskich rękach aż do końca świata". Na ratuszowych wieżach zostały wywieszane polskie flagi narodowe, a zgromadzeni na Rynku torunianie odśpiewali hymn narodowy.

20 STYCZNIA 1920 r.

Do Torunia przyjeżdżają z Poznania minister byłej Dzielnicy Pruskiej Władysław Seyda, wojewoda pomorski Stefan Łaszewski i starosta krajowy pomorski Józef Wybicki. Powitał ich na kolejowym Dworcu Miejskim m.in. komisaryczny prezydent Torunia Otton Steinborn. W tym samym dniu wojewoda pomorski i starosta krajowy pomorski zostają w siedzibie województwa uroczysto wprowadzeni na swoje urzędy. Urząd Województwa Pomorskiego mieścił się początkowo przy ul. Słowackiego 15, później został przeniesiony do gmachu dawnej szkoły przemysłowo-handlowej przy Fosie Staromiejskiej (dziś Collegium Maius UMK).

21 STYCZNIA 1920 r.

Dzień przyjazdu do Torunia i powitania dowódcy Frontu Pomorskiego generała Józefa Hallera i jego sztabu. Uroczystość powitania odbyła się na kolejowym Dworcu Miejskim. Przemówienie powitalne wygłosił wojewoda pomorski Stefan Łaszewski, a straż honorową pełnili ułani wołyńscy. Generał Haller ze swoją świtą przejechał konno od Dworca Miejskiego przez ul. Warszawską, plac i ulicę św. Katarzyny, Rynek Nowomiejski, ul. Królowej Jadwigi, Szeroką na Rynek Staromiejski. Trasa przemarszu oraz cały Rynek Staromiejski wypełniony był przez mieszkańców Torunia. Zgodnie z wolą komitetu odpowiedzialnego za organizację uroczystości powitania wojska polskiego w Toruniu, odbywa się pochód wszystkich toruńskich cechów, organizacji i stowarzyszeń. Wojskowy orszak zatrzymuje się przed pomnikiem Mikołaja Kopernika, pod którym generał Haller składa wieniec laurowy i mówi: "Składam hołd największemu Polakowi, rodakowi z krwi i kości, którego wróg nasz chciał zaanektować. Cześć mu i chwała po wieczne czasy". Następnie gospodarze miasta - wojewoda Stefan Łaszewski i prezydent Torunia Otton Steinborn - oraz goście wraz z generałem Józefem Hallerem wychodzą na balkon Ratusza (od strony poczty). Torunianie wysłuchali wtedy przemówienia generała Hallera, który mówił m.in.: "Serdeczne dzięki wam od wojska polskiego za świetne powitanie, które wskazuje, że tu była, jest i będzie tylko Polska, że jesteście gotowi do spełnienia wszystkich obowiązków narodowych i do ofiar dla dobra odrodzonej Polski. Cześć wam za całe lata niewoli i ucisku - a tym co polegli w czasach walk o wolność i w okresie prześladowań, niech śni się w grobie wymarzona Macierz Polska". W czasie spotkania została odśpiewana ku czci generała pieśń "Cześć bohaterowi", wykonana przez chór "Lutnia". Wszyscy zebrani odśpiewali także "Rotę" M. Konopnickiej. Program uroczystości przewidywał także odprawienie uroczystej Mszy św. polowej. Nabożeństwo odbyło się na placu przy ul. Odrodzenia. Mszę św. odprawił proboszcz parafii NMP ks. Józef Wysiński. Wieczorem w Dworze Artusa odbył się uroczysty raut ku czci gen. Józefa Hallera.

22 STYCZNIA 1920 r.

Odbywają się spotkania sztabu Dywizji Pomorskiej oraz wydziału kulturalno-oświatowego i prasowego z pisarzami i dziennikarzami.

23 STYCZNIA 1920 r.

Sztab Dowództwa Frontu Pomorskiego wyrusza pociągiem specjalnym z Torunia do Grudziądza.

- [Powrót](#)
- [Udostępnij na: X](#)
- [Udostępnij na: FB](#)
- [Drukuj](#)
- [PDF](#)